

[Niels Helveg Petersen.]

at vi havde slet ikke forestillet os at bede indenrigsministeren om visioner, det er måske ikke hans bord. Men det, vi havde forestillet os, var, at man i det mindste benyttede denne revision, som er nyttig og nødvendig, til at kaste blikket på Københavns kommunes virkelige problemer. Jeg tror ikke, at de problemer om folkelig medleven i det kommunale styre, som virkelig eksisterer i København, løses med dette forslag.

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg må indrømme, at jeg havde faktisk forestillet mig, at indenrigsministeren kunne fostre nogle visioner også i et lovforslag som dette. Jeg har gennem nogen tid haft fornøjelsen af at kende indenrigsministeren, og jeg har stor tiltro til, at han kunne, hvis han virkelig var interesseret i det. Men det er åbenbart det sidste, det kniber med. Jeg føler i høj grad, at der er behov for visioner. Jeg er enig i, at der også er et tidsmæssigt behov, som vi må være opmærksomme på, men jeg er ikke enig i ministerens betragtninger om, at de to forhold ikke kan kombineres og gå op i en højere enhed.

Jeg tror, der ville være mulighed for, hvis ministeren havde den nødvendige vilje til det, at få nogle visioner indbygget i dette lovforslag.

Thorndahl (FP):

Jeg vil godt lige sige til indenrigsministeren, at vi ved første behandling i den foregående samling også udtrykte betænkelighed ved at indføre bydelsråd efter lovforslagets § 52.

Og så vil jeg i øvrigt sige, at fremskridtspartiet, som socialdemokratiet, heller ikke vil være med til at dele Københavns kommune op i flere mindre kommuner af den her foreslåede størrelse på 100.000 indbyggere. Jeg er enig i den betragtning, ministeren gjorde gældende i den anledning.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Blot den bemærkning: jeg venter meget spændt på dem, der magter visionerne, og ser, hvad der sker videre frem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg m. v.

(Lovforslag nr. L 43. Fremsat 8/3 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ejler Koch (S):

Forslaget om ændring af den kommunale valglov er også en genfremsættelse, og jeg skal derfor henvise til, hvad mit partis ordfører i denne sag, hr. Thomas Have, sagde ved den tidligere førstebehandling.

Dog er der en enkelt ting, jeg vil nævne, og det er spørgsmålet om udvidelse af valgretten og valgbarheden til at omfatte andre end danskere. Forslaget indeholder jo en bestemmelse om en sådan udvidelse for nordiske statsborgere, delvis på basis af gensidighed. Ligesom det blev sagt ved den sidste førstebehandling, tror jeg, at vi i udvalget bliver nødt til at drøfte, hvorvidt denne adgang til valgbarhed og valgret skal udvides til også at omfatte andre udlændinge, der bor i længere tid i landet, og jeg håber meget, at ministeren vil medvirke til en drøftelse heraf i udvalget.

Tang Sørensen (FP):

Fremskridtspartiet ser med velvilje på dette lovforslag, som vi i det store og hele kan tilslutte os. Vi har i fremskridtspartiet megen sympati for den foreslåede ændring af den kommunale valglov, som indebærer, at vore nordiske medborgere – svenske, norske, finske og islandske – som har boet her i landet i 3 år, får valgbarhed og valgret. Vi kunne måske også nære sympati for, at borgere fra EF-landene kunne opnå samme ret, og vi vil gerne diskutere dette spørgsmål under udvalgsarbejdet.

Det må også være en naturlig konsekvens af kommunernes ændring af budgetåret, at valgperioden følger kalenderåret. Det vil give en meget mere ensartet og kontinuerlig drift af kommunalbestyrelsernes arbejde.

Hvad angår forslaget om ændring af reg-

[Tang Sørensen.]

lerne om fortabelse af valgbarhed, har fremskridtspartiet megen sympati for den foreslåede tidsfrist på 3 år. Det er et af de punkter i den kommunale valglov, som der i dag hersker megen usikkerhed om. At tidsfristen for at anke over et medlems valgbarhed bliver sat til 3 måneder mod nu hele perioden, finder vi er et meget stort fremskridt. Under den nuværende form kan et medlem teoretisk være udsat for et pres i samtlige 4 år, som gør, at hans arbejde måske bliver af mindre værdi.

Den foreslåede mulighed for i visse tilfælde at ændre ved stemmesedlens udseende ser vi med lidt skepsis på, og vi ønsker at stille et par spørgsmål desangående.

Vi vil under udvalgsbehandlingen medvirke til et fornuftigt og positivt resultat.

Henrik Toft (V):

Her i 25-året for oprettelsen af Nordisk Råd kan det forekomme at være en meget naturlig ting, at vi giver adgang for vore nordiske søstre og brødre til at stemme ved kommunale valg, når de har boet i Danmark i over tre år. Men jeg skal dog ikke lægge skjul på, at det ikke er min livret med forskellige betingelser for valget til folketing og kommunale råd.

Flytningen af valgtidspunktet og funktionsperioden for de kommunale råd er en naturlig konsekvens af omlægningen af regnskabsåret. Før 1970 var der tradition for valg til kommunale råd den anden tirsdag i marts måned hvert fjerde år. Kunne vi nu på lignende vis få indarbejdet en lige så fast tradition for f. eks. valg den tredje tirsdag i november måned i det år, der ligger forud for de nye råds funktionsperiode, ville der sådan set ikke ske noget ved at lovfæste det.

Forslaget om mindst 25 stillere mod nu 15 finder jeg helt i orden, men spørgsmålet om tidsbegrænsning af tab af valgbarhed vil vi gerne se på i udvalget.

Bemyndigelseslove er, som det vil være bekendt, ikke venstres livret, og det, at samtlige kandidaters navne skal være opført på stemmesedlen, skal der meget tungtvejende grunde til at få os til at gå væk fra, mere tungtvejende end dem, der er anført i bemærkningerne til lovforslaget.

Ved første behandling af dette lovforslag den 15. december i fjor nævnte hr. Thomas Have spørgsmålet om valgstedernes åbningstid, til kl. 20 eller 21. Personlig har jeg tit ærg-

ret mig over at sidde den sidste time, hvor der næsten aldrig møder vælgere op for at stemme. Derfor ser jeg gerne, at det indgår i udvalgsbehandlingen.

Med disse bemærkninger skal jeg på venstres vegne give tilsagn om en positiv medvirken ved lovforslagets behandling i udvalget.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Det konservative folkeparti kan tilslutte sig dette lovforslag, som i det store og hele er af teknisk karakter, således bl. a. den foreslåede omlægning af valgperioden, der fra 1982 skal følge kalenderåret.

Jeg kan i øvrigt henvise til vor tidligere ordførers, hr. Hagen Hagensens, udtalelser i denne sag ved lovforslagets foregående førstebehandling. Vi tilsiger vor positive medvirken under udvalgsarbejdet.

Mimi Jakobsen (CD):

Centrum-demokraterne kan tilslutte sig hovedparten af det foreliggende lovforslag bortset fra bemyndigelsen til indenrigsministeren til at åbne adgang for en kommune – og her tænkes vel især på Københavns kommune – til at undgå at opføre kandidatnavne på stemmesedlerne. Principielt mener vi, at kandidatnavnene skal stå opført på stemmesedlerne, og vi er i øvrigt ikke tilhængere af de andre nordiske stemmeafgivningsmetoder, som fremgår af ministerens besvarelse af de af udvalget stillede spørgsmål fra forrige førstebehandling af forslaget i december 1976.

Vi tilslutter os, at der gives nordiske statsborgere stemmeret og valgbarhed ved vore kommunale valg allerede fra 1978. Det fremgår af ministerens besvarelse af spørgsmål i udvalget, at det vil være muligt at åbne den samme adgang for alle EF-borgere, men at man alene af høringsmæssige årsager mener, det er mest hensigtsmæssigt at udskyde spørgsmålets afgørelse, indtil overvejelserne herom inden for EF som helhed er afsluttet. Centrum-demokraterne vil opfordre ministeren til at fremskynde disse overvejelser og iværksætte høringsproceduren hos de kommunale organisationer, således at europæisk stemmeret kan gennemføres snarest muligt, gerne allerede i 1978.

Vi har ved tidligere lejligheder peget på, at CD især gerne ser, at de tyske statsborgere, som bor i grænselandet, og som har boet i Danmark i adskillige år, opnår stemmeret.

[Mimi Jakobsen.]

Dette kan gennemføres straks, også selv om EF-stemmeretten ikke kan nå at komme med.

Omlægningen af regnskabsåret har konsekvens for valgperiodens placering, og jeg skal ikke kommentere dette punkt nærmere.

Tidsbegrænsningen af valgbarhedstab er vi for så vidt enige i, men vil overveje spørgsmålet nærmere under udvalgsbehandlingen.

Vi kan både tilslutte os de ændringer, der skyldes ændringerne i lov om Københavns kommunes styrelse og forslaget om, at menighedsrådsvalget fremrykkes fra 1981 til 1980.

Da det forrige folketing drøftede denne lovændring, fremkom centrum-demokraternes ordfører med nogle synspunkter om den opstillingsmetode, som anvendes ved de kommunale valg, idet vi ønskede gennemført en ændring med virkning allerede fra valget 1978. Centrumdemokraterne mener nemlig, at det er vælgerne, der skal bestemme, hvem der vælges til at styre kommunerne i den til enhver tid foreliggende 4 års periode. I overensstemmelse med vort partis love mener vi, at dette bedst sker gennem en sideordnet opstilling af vore kandidater til de forskellige folkevalgte organer, og ved opstilling til folketingsvalg følger vi naturligvis disse regler. Imidlertid er dette ikke muligt ved de kommunale valg, idet valgloven her foreskriver den i virkeligheden vælgerfjendske partiliste, hvor en håndfuld vælgerforeningsmedlemmer på forhånd har bestemt, hvem der skal vælges, hvis vælgerne i øvrigt giver partiet stemmer nok.

Da CD virkelig ønsker også at kunne foretage en sideordnet opstilling til kommunalvalgene fra 1978, skal jeg opfordre ministeren til at udarbejde et ændringsforslag til det foreliggende lovforslag, hvorefter der gives valgfrihed imellem de forskellige opstillingsformer, således som folketingsvalgloven giver det, og som vi håber EF-valgloven vil komme til at give det. Vi tror, at de personlige stemmer netop ude i de lokale samfund i langt højere grad er udslagsgivende for, hvem borgerne ønsker valgt, så hvorfor ikke lade de personlige stemmer være altafgørende for udfaldet?

Nu vil ministeren måske sige, at det ikke kan lade sig gøre. Det kan jeg ikke acceptere. Mener ministeren så, at centrumdemokraterne skal være henvist til at udnytte valgloven således, at vi f. eks. kunne opstille 15 kommunalbestyrelseskandidater på hver sin liste, M 1, M 2, M 3 osv., som så indgår et valgforbund?

Dette er en fremkommelig om end administrativt upraktisk metode. Men da det ligger os meget på sinde, overvejer vi det alligevel for at sikre borgerne størst mulig indflydelse på deres valg.

Så vidt vi er orienteret, skulle denne fremgangsmåde, hvis den benyttes ved amtsvalget, medføre, at et dødsfald på en af enmandslisterne giver en tom plads resten af perioden i amtsrådet. Er det korrekt? Og mener ministeren virkelig, at man skal bringe et parlamentarisk organ i den situation, at det skal arbejde med tomme pladser i sådanne tilfælde?

Centrumdemokraterne finder, at ministeren kan undgå alle disse krumspring, som det alligevel er muligt at omgå den nugældende lov med, ved at ministeren fremsætter det ønskede forslag om mulighed for sideordnet opstilling. Som sagt er det os meget magtpåliggende. Jeg håber, ministeren er velvillig over for vore tanker.

Alfred Andersen (SF):

Socialistisk folkeparti kan tilslutte sig dette lovforslag.

Margit Hansen (DKP):

Over for dette lovforslag, som vi i mangt og meget finder fornuftigt, har kommunisterne dog den indvending, at man giver indenrigsministeren mulighed for at tillade, at kandidaternes navne ikke opføres på stemmesedlerne. Det er nok særlig Københavns kommune, der har ønsket en sådan ændring, og det beror selvfølgelig på den kendsgerning, at man i Københavns kommune vel slog alle rekorder, hvad angår stemmesedlens størrelse, ved sidste kommunevalg. Vist gav det vanskeligheder rundt omkring på valgstederne, men det var da tekniske vanskeligheder, det viste sig muligt at løse, og før man skrider til vedtagelse af det foreslåede stk. 5 i § 16, bør man overveje, om det ikke alt taget i betragtning alligevel er vigtigere at fastholde princippet om, at vælgerne kan se kandidaternes navne og kan søge information om kandidaterne på selve stemmesedlen, fremfor at lade tekniske problemer være afgørende for at bryde et hidtil velkendt og udnyttet princip.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg kan på mit partis vegne give tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Jeg vil dog gerne gøre nogle bemærkninger

[Niels Helveg Petersen.]

om forslaget om at give nordiske statsborgere mulighed for at stemme ved kommunale valg i Danmark, hvis de har opholdt sig i Danmark i mindst 3 år. Spørgsmålet om at lave en sådan gensidig ordning inden for EF-landene har jo været diskuteret inden for EF, men det har indtil nu ikke været muligt at nå ret langt i denne diskussion. Der er flere medlemsstater, som har et meget stort antal fremmedarbejdere, der bor i særlige bydele, og hvor stemmeret for disse ville betyde omfattende ændringer i det politiske mønster i store bydele i større byer. Derfor er der – og det kan man måske forstå, om end måske ikke helt acceptere – en betydelig modstand imod tanken om at give andre landes borgere stemmeret, selv om det er noget så begrænset som til andre EF-borgere i en række EF-lande. Det vil have meget lange udsigter, hvis vi skal afvente en beslutning inden for EF, når det drejer sig om at give EF-statsborgere stemmeret ved danske kommunale valg. Jeg er bange for, at vi ikke i hvert fald de første fem år vil nå igennem med en EF-beslutning på dette område, og det er også et spørgsmål, om det er rimeligt, at vi skulle vente så længe. Er der i virkeligheden noget, der med rimelighed taler imod, at EF-borgere – men i øvrigt også alle andre borgere – som har boet i Danmark i 3 år, får stemmeret ved kommunale valg? Jeg mindes fra vor diskussion for et øjeblik siden, at indenrigsministeren ikke er så meget for visioner, men her er dog i hvert fald én, som er rimelig og rigtig i hele sit grundprincip, nemlig at mennesker, som i en lang periode har boet fast i en kommune, skal have mulighed for med deres stemme ved de kommunale valg at påvirke kommunale afgørelser. Mange kommunale afgørelser er jo ikke mindst interessante for folk fra andre lande. De har stort behov for den kommunale service. Derfor synes jeg, vi skal se meget nøje på dette spørgsmål i udvalget. Jeg forstod, at flere andre ordførere, herunder den socialdemokratiske, var inde på samme tanke. Vi bør ikke lade dette afhænge af, om der er gensidighed for andre landes vedkommende; så vil det have meget lange udsigter med at gennemføre det.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg skal indledningsvis undlade at henvise til indenrigsministerens visioner eller mangel på

samme, men jeg kan da ikke undlade at bemærke, at jeg næsten fik tårer i øjnene, da jeg hørte om vores nordiske brødre og søstre i vort samfund. I går fik jeg nærmest den opfattelse, at folk i dette samfund var mere optaget af burhøns end af deres naboer.

Vel, kristeligt folkeparti synes, det foreliggende lovforslag er udmærket. Dog kunne vi ligesom centrum-demokraterne nok ønske os et mere personligt valg til kommunalrådene. Vi ved alt om, at man kan udnytte det på forskellig måde med M 1, M 2 osv.; dette være sagt til fru Mimi Jakobsen. Spørg bare venstre og socialdemokratiet, de har A 1, A 2, A 3, A 4, og venstre har V 1, V 2, V 3 og V 4 i de forskellige kommuner rundt omkring i landet for netop at få personer valgt i de forskellige lokale områder. Men jeg erkender, at det i storbyerne giver store tekniske vanskeligheder. Jeg synes dog, det er en forfærdende tanke at slette navnene af stemmesedlen. Derved kommer vi ud på det, jeg havde nær sagt makabre, men i alt fald dér, hvor personen er helt gledet ud af det politiske billede, og det kan ikke være meningen. Men bortset fra dette kan vi tilslutte os lovforslaget.

Lis Starcke (DR):

Jeg skal gøre det ganske kort. Vi tilsiger vor støtte under udvalgsarbejdet.

Jeg kan tilføje, at vi er glade for, at valget og valgbarhed foreslås udstrakt til nordiske statsborgere, som har haft bopæl i Danmark igennem 3 år. Vi ser også gerne, at man drøfter, om det skal udstrækkes videre.

Vi vil altid gerne være med i et arbejde for at modernisere og rationalisere, men vi sætter alligevel en grænse, og i dette tilfælde er det med hensyn til navnene, som vi mener må anføres på stemmesedlen.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Der er talt meget om visioner. Hvis jeg havde fået opfyldt den vision, at ordførerne havde læst dette lovforslag igennem, ville meget være nået. Så havde man kunnet spare sig bemærkningerne om, at navnene skulle slettes af stemmesedlerne. For det, det drejer sig om, er udelukkende København, hvor man kunne få en stemmeseddel, der var mere end 1 m lang, og jeg tror 65 cm bred. Det har intet at gøre med at slette navnene, og det har intet at gøre med, at indenrigsministeren skal have

[Indenrigsministeren.]

bemyndigelse til at slette dem. Jeg vil gerne have sagt én gang for alle: vær venlig at læse lovforslagene igennem og se, hvad de egentlig drejer sig om. Så havde man i hvert fald i dette tilfælde kunnet spare sig bemærkningerne og skoserne til indenrigsministeren.

Hr. Ejler Koch og andre ordførere, der har været inde på spørgsmålet om at udstrække valgbarhed og valgret til andre landes borgere, altså gæstearbejdere og EF-borgere, skal jeg henvise til, hvad jeg sagde tidligere, nemlig at hvis folketinget mener, vi skal gå så vidt, skal det ikke støde på hindringer fra min side. Jeg har hidtil ment, at gensidighedsprincippet også skulle gælde her, men hvis folketinget mener, det ikke skal det, all right, så er det en ting, man kan klare i forbindelse med dette lovfor-slag.

Jeg kan sige til hr. Henrik Toft, at jeg er meget positivt indstillet over for forslaget om at rykke åbningstiden frem fra kl. 21 til kl. 20, og i givet fald skal jeg meget gerne medvirke dertil i udvalget. Jeg kan ikke huske, om det nødvendiggør ændringsforslag, eller om det kan klares på anden måde, men det finder vi ud af.

Jeg forstod på fru Mimi Jakobsen og andre ordførere, at man var nervøs for denne bemyndigelse. Der beder jeg som sagt om, at man lige læser bemærkningerne til lovforslaget.

Jeg kan sige til fru Mimi Jakobsen, at jeg bestemt ikke er tilhænger af sideordnet opstilling til kommunevalgene. Jeg ønsker bestemt ikke at reducere partiforeninger og -organisationer til ekspeditionskontorer, der bare har at modtage de kandidater, der opfylder betingelserne, opstille dem i alfabetisk orden og dermed fuldstændig overlade det til alle andre, hvordan man partimæssigt ønsker at placere sine folk. Alene af den grund er jeg ikke tilhænger af sideordnet opstilling ved kommunevalgene.

Endelig den sidste bemærkning til hr. Arne Bjerregaard: at socialdemokraterne har liste A 1, A 2 osv., er så afgjort undtagelsen og bestemt ikke reglen.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg mener ikke, at partiforeningerne skal reduceres til ekspeditionskontorer. Det skal stadig væk være partimedlemmerne, der opstiller de kandidater, som de anser for at være kvalificerede, men partimedlemmer som sådan er efter CDs mening ikke finere end andre væl-

gere. Man kan ikke købe sig politisk indflydelse for 100 kr. i kontingent om året. Derfor mener vi, det er vælgerne, det er den store gruppe, der skal afgøre, hvem de vil repræsenteres af, og ikke den lille procentdel af vælgerne, som er tilknyttet partiernes vælgerforeninger. Vi kan alle beklage, at det kun er en mindre gruppe, men det med at have for få medlemmer er trods alt ikke alene et problem for centrum-demokraterne. Der er en almindelig nedgang her. Derfor mener vi, at det må være den store gruppe, der hedder vælgerne, der afgør, hvem de vil repræsenteres af.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Vi ønsker ikke at indstille vores kandidater bundtvis. Vælgerne har jo gode muligheder, hvis de ønsker at stemme personligt, og jeg gad nok se det parti, der ville nægte en kandidat opstilling, hvis vedkommende opfyldte betingelserne for at blive opstillet. Der er mange andre problemer i denne sammenhæng end dem, fru Mimi Jakobsen var inde på, og jeg er altså ikke tilhænger af, at man reducerer partiorganisationerne til bare at være ekspeditionskontorer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om et hovedstadsråd.

(Lovforslag nr. L 44. Fremsat 8/3 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ejler Koch (S):

Også dette lovforslag om revision af loven om et hovedstadsråd er en uændret genfrem-sættelse, og jeg skal derfor henvise til, hvad jeg på mit partis vegne sagde, da det var til første behandling forrige gang. Blot vil jeg bede ministeren om også denne gang at bekræfte det tilsagn, han gav os sidste gang om, at vi i løbet af et par år kan få et omfattende materiale til